

OBSAH

Úvod 2

I. MĚSTEČKO NA DLANI
(*R. Karpaš, L. Bílková*)

Liberecko v pravěku (*ms*) 6

Počátky osady na Nise (*r*) 6

Hamrštejn (*ms, bk*) 10

Liberecko v době husitských válek (*r*) 13

Od husitských válek do vymření Bibrštejnů (*r*) 16

Liberec za pánů z Redernu 1558–1621 (*lb*) 18

Kaple libereckého zámku (*st*) 27

Stará radnice (*lb*) 30

Kostel svatého Antonína Velikého (*r*) 32

Albrecht z Valdštejna a Liberec (*lb*) 33

Nástup Gallasů a švédské nájezdy (*r*) 35

Profesní a sociální složení obyvatel v roce 1651 (*ch*) 37

Liberec ve druhé polovině 17. století (*r*) 38

Větrná ulička a Valdštejnské domky (*st*) 41

Liberec za Kristiana Platze z Ehrentalu (*r*) 42

Rozvoj textilní výroby v 18. století (*r*) 43

Liberec ve válkách o Slezsko (*r*) 47

Divadelní aktivity v 17. a 18. století (*vr*) 51

Kostel svatého Kříže (*st*) 54

Osvícenské reformy (*r*) 57

Liberecký zámek (*st*) 60

První Clam-Gallasové (*r*) 62

Nevolnické povstání 1775 (*r*) 62

Liberec za bramborové války (*r*) 64

Klasicismus a empir (*st*) 67

Zlatý věk soukenictví a první manufaktury (*r*) 74

Zavádění a výroba textilních strojů v 19. století (*mp*) 80

Počátky tovární výroby 84

Zrod kapitalistického gründera Johanna Liebiega (*ka*) 88

Výstavba prvních státních silnic (*rk*) 91

Napoleonská vojska v severních Čechách (*r*) 93

Život v Liberci v první polovině 18. století (*rk*) 96

Liberecké zvykosloví (*bk*) 100

Liberecké divadelnictví (*jj*) ... 102

Liberecké betlémařství (*bk*) ... 103

Liberečtí střelci (*lb*) 106

II. METROPOLÍ SEVERU
(*J. Měchýř, R. Karpaš*)

Začátek nové doby (revoluce 1848) (*jm*) 112

Samosprávné město (*jm*) 116

Druhé největší město v Čechách (*jm, st*) 119

O Liberci z pera Jana Nerudy 120

Spojení Liberce se světem a zavedení železnice (*pv, rk*) ... 122

Liberecká společnost (*jm*) 129

Prusko-rakouská válka (*r*) 133

Ústavní reformy a nástup dělnictva (*jm*) 135

Průmysl a obchod (*rk*) 143

Nové zdroje energie (*jn*) 150

Liberecká plynárna (*rk*) 150

Liberecká elektrárna (*rk*) 152

Nástup německých nacionalů (*jm*) 154

Liberečtí Češi (*jm, rk*) 155

Česká beseda (*st*) 158

Proměna v metropoli severu – výstavba v letech 1879–1900 (*st*) 160

Přestavba v okolí Barvířské a Široké ulice 160

Okolí Soukenného náměstí a ulice 1. máje 166

Okolí ulic Na Perštýně a Na Bídě 169

Okolí Keilova vrchu 172

Sokolovské náměstí 175

Železná ulice 177

Frýdlantská ulice 178

Pražská ulice 179

Moskevská a Revoluční ulice 181

Okolí zámku 183

Přestavba historického centra 186

Nové liberecké divadlo (*st, jj*) 192

Nová liberecká radnice 195

Ulice 5. května a Šaldovo náměstí 204

Liberecká synagoga 209

Procházka do Lidových sadů 210

Veřejné instituce, úřady, městská zařízení a vybavení města (*rk*) 220

Peněžní ústavy a pojišťovny 220

Policie, četnictvo, soudy, vojsko (*rk, st*) 222

Zdravotnictví a sociální péče (*rk, st*) 226

Liberec – město škol (*rk, st*) 229

Kultura a umění (*rk*) 233

Hudební život (*r*) 233

Literatura (*me*) 234

Žurnalistika 236

Výtvarná kultura (*rk, ev*) 237

Liberecké muzeum (*r*) 238

Počátky libereckých kin (*rk*) ... 242

Sport (*ov*) 243

Počátky automobilismu (*r*) 246

Liberecké tramvaje (*gj*) 250

Rozvoj socialistického hnutí (*jm*) 251

Urbanistické plány a myšlenka Velkého Liberce (*st*) 254

Secese a počátky modernismu (*st*) 256

Německo-česká výstava 1906 (*mo*) 262

Uzavřené území – Německé Čechy (*jm*) 265

Liberec za první světové války (*r*) 267

III. ZA PRVNÍ REPUBLIKY
(*Z. Brunclík*)

Společně, či odděleně? 272

Politický vývoj dvacátých let 297

Německé politické strany 282

Německá nacionální strana (DNP) 282

Německá demokratická svobodomyslná strana (DDFP), Německé pracovní a hospodářské společenství (DAWG) 283

Menší německé aktivistické strany 283

Německá nacionálně socialistická dělnická strana (DNSAP) 284

Německá sociálně demokratická dělnická strana (DSAP) 284

Komunistická strana Československa 284

České politické strany 286

Sociální demokraté (ČSSD) 286

Národní socialisté (ČSNS) (*zb, mk*) 287

Československá strana národně demokratická (ČSND) 288

Stavební vývoj Liberce v letech 1918–1938 (*st*) 290

Výstavba a údržba komunikací 298

Technika v dopravě a službách 301

Liberecké tramvaje (*gj*) 301

Autobusová doprava (*gj*) 302

Automobilismus 303

Železniční doprava (*pv*) 304

Lanovka na Ještěd (*pv*) 305

Letecká doprava (*jp*) 306

Průmysl a hospodářství 309

Podpora a vzdělávání živnostníků (*zb, rk*) 314

Křižovatka obchodních cest 316

Liberecké veletrhy (*rk*) 320

Pohostinská zařízení 322

Kultura a umění 324

Divadelnictví (*zb, jj*) 324

Výtvarné obory (*rk*) 327

Školství a osvěta 330

Kulturní zařízení a zábavní podniky 333

Slavní liberečtí rodáci (*lb, me, rk*) 336

Zdravotnictví (*st*) 338

Sport a tělovýchova (*ov*) 339

Těžká léta hospodářské krize 341

Nástup k rozbití republiky 344

Osudný rok 1938 350

Září 1938 356

IV. SOUČÁSTÍ ŘÍŠE
(*S. Biman*)

Od obsazení Liberce do vypuknutí války 362

Liberec za druhé světové války 371

Závěrečná léta války 376

Henleinův a Schörnerův plán 379

V. SMĚREM K PŘÍTOMNOSTI
(*M. Karpašová, R. Karpaš*)

Osvobození Liberce 384

Správa města v českých rukou 387

Odsun Němců 390

Osídlování Liberce 394

Obnova průmyslu a živností 396

Obnova kulturních zařízení 399

Parlamentní volby 1946 401

Od voleb k únoru 1948 404

Únor 1948 407

Upevňování moci komunistů 410

Boj proti církvi 415

Liberecké politické procesy 416

Padesátá léta 418

Liberec v šedesátých letech 426

Tradiční a nový průmysl 432

Obchod 438

Liberecké výstavní trhy 439

Zemědělství 443

Kultura 444

Liberečtí spisovatelé (*me*) 448

Psané a mluvené slovo (*oš, rk, ov*) 450

Liberečtí výtvarníci 452

Socha a město (<i>rk, ev</i>)	454
Divadlo F. X. Šaldy (<i>pz</i>)	455
Naivní divadlo (<i>jj</i>)	456
Školství	458
Technická univerzita	460
Na cestě k srpnu 1968	462
Srpnový týden	467
Doznívání reformy	473
Normalizace	476
Sedmdesátá léta	481
Výstavba po roce 1945 (<i>st</i>)	488
Výstavba bytů a občanského vybavení (<i>st</i>)	489
Přestavba horního centra (<i>st</i>)	495
Přestavba dolního centra (<i>st</i>)	498
Doprava (<i>st, gj, rk, pv</i>)	504
Zdravotnictví (<i>st</i>)	511
Liberec – město sportu (<i>ov</i>)	513
Osmdesátá léta	521
Kronika listopadové revoluce	527
Směrem k současnosti	532

VI. LIBERECKÉ ČTVRTI

(*R. Karpaš*)

Rochlice (<i>zb</i>)	543
Horní Růžodol (<i>rk, mk</i>)	547
Janův Důl	554
Františkov	556
Dolní a Horní Hanychov	558
Karlinky (<i>hl</i>)	561
Ostašov a Horní Suchá (<i>hl</i>)	562
Růžodol I	564
Karlovy pod Ještědem (<i>hl</i>)	567
Machnín (<i>hl</i>)	568
Bedřichovka (<i>hl</i>)	571
Krásná Studánka	571
Radčice	572
Stráž nad Nisou	574
Svárov	576
Kateřinky	576
Rudolfov	578
Ruprechtice	580
Staré a Nové Pavlovice	582
Starý a Nový Harcov	585
Kunratice	587
Vratislavice nad Nisou (<i>st, rk</i>)	588
Vesec (<i>st</i>)	592
Doubí (<i>st</i>)	594
Pilínkov (<i>st</i>)	596
Hluboká (<i>st</i>)	598
Minkovice (<i>st</i>)	599
Šimonovice (<i>st</i>)	599
Rašovka (<i>st</i>)	601
Bystrá (<i>st</i>)	602
Dlouhý Most (<i>ml</i>)	602
Javorník (<i>ml</i>)	603
Jeřmanice (<i>ml</i>)	603
Vývoj vyšších správních celků	604

VII. PŘÍRODA

LIBERECKA

(*M. Nevrlý*)

Úvod	610
Geologie okolí Liberce (<i>ih</i>)	611
Mineralogické poměry (<i>ih</i>)	619
Ložiska nerostných surovin a jejich těžba (<i>ih</i>)	620
Vodopis a vodní hospodářství	623
Liberecká přehrada	626
Vodovody a kanalizace (<i>r</i>)	631
Květena Liberecka	633
Botanická zahrada	635
Zoologická zahrada (<i>mi</i>)	637
Zvířena Liberecka (<i>rč, mn</i>)	640
O liberecké turistice (<i>jn</i>)	640
Ještěd (<i>jn, st</i>)	643

VIII. NA PŘELOMU

TISÍCILETÍ

(*M. Karpašová*)

Úvod	648
Politický vývoj v Liberci	648
Územní a správní změny	650
Průmysl	650
Průmyslová zóna	653
Stavebnictví	654
Bytová výstavba	657
Renovace	659
Doprava	660
Městská doprava	661
Obchod	663
Zdravotnictví a sociální péče	665
Armáda, policie, soudy	666
Městská policie	667
Botanická zahrada	668
ZOO	669
Odpadové hospodářství	670
Školství a kultura	671
Liberecká literatura (<i>ek, rk</i>)	672
Krajská vědecká knihovna (<i>vv, rk</i>)	674
Další kulturní instituce	676
Sport	677
Ochrana přírody	679
Ještěd	679

IX. DALŠÍ ROZVOJ

(*Jan Hnělička*)

Politika	682
Soudní kauzy	687
Průmysl	688
Stavebnictví	693
Bytová výstavba	695
Renovace	698
Teplárna	704
Konverze lázní na galerii	704
Dostavba bazénu	705
Doprava	707
Silniční doprava	707

Železniční doprava	709
Meziměstská autobusová doprava	710
Městská doprava	710
Obchod	713
Zdravotnictví a sociální péče	717
Sociální péče	719
Koronavirus	721
Armáda	722
Policie a soudy	723
Městská policie	723
Hasiči	724
ZOO	725
Botanická zahrada	726
Školství	727
Mateřské školy	727
Základní školství	727
Střední školství	728
Vysoké školství	729
Univerzita	730
Kultura	732
Technické muzeum Liberec ...	734
Severočeské muzeum v Liberci	735
Oblastní galerie Liberec	736
Krajská vědecká knihovna	737
Divadlo F. X. Šaldy	738
Naivní divadlo	739
Liberecká kina	740
Sport	741
Mistrovství světa v klasickém lyžování 2009	744
Skiareál Ještěd	746
Ochrana přírody	747
Ještěd	749

X. PŘÍLOHY

(*R. Karpaš*)

Počty obyvatel	752
Počty domů	753
Volební výsledky	754
Názvy ulic (<i>ch</i>)	755
Hlavní použitá literatura	759
Rejstřík	761
Résumé	769
Resümee	775

ZKRATKY AUTORŮ

<i>av</i> Annelies Vrbová
<i>bk</i> Bohunka Krámská
<i>ck</i> Cilka Krejcarová
<i>ek</i> Eva Koudelková
<i>ev</i> Eva Výtisková
<i>ew</i> Emil Weiss
<i>gj</i> Gisbert Jäkl
<i>hl</i> Helena Lacinová
<i>ch</i> Hana Chocholoušková
<i>ih</i> Ivo Honsa
<i>jh</i> Jan Hnělička
<i>jj</i> Jiří Janáček
<i>jm</i> Jan Měchýř
<i>jn</i> Jan Nouza
<i>jp</i> Jaroslav Prchal
<i>jt</i> Josef Tomíček
<i>jvs</i> Josef V. Scheybal
<i>ka</i> Miloš Kadlec
<i>kb</i> Karel Boháč
<i>lb</i> Libuše Bílková
<i>me</i> Milan Exner
<i>mi</i> Jiří Mikoláš
<i>mk</i> Mária Karpašová
<i>ml</i> Markéta Jhotová
<i>mo</i> Jan Mohr
<i>mp</i> Miloslav Pávek
<i>ms</i> Marcela Stará
<i>mn</i> Miloslav Nevrlý
<i>nu</i> Bohumil Nuska
<i>oh</i> Otto Hejnic
<i>op</i> Oldřich Palata
<i>oš</i> Oldřich Škrbel
<i>ov</i> Oldřich Vojtíšek
<i>pv</i> Pavel Vursta
<i>pz</i> Petr Zahradníček
<i>r</i> redakčně zpracováno
<i>rč</i> Richard Čtvrtečka
<i>rk</i> Roman Karpaš
<i>sb</i> Stanislav Biman
<i>st</i> Svatopluk Technik
<i>vr</i> Vojtěch Ron
<i>vv</i> Věra Vohlídalová
<i>zb</i> Zdeněk Brunclík